

**การประเมินผลการจัดทำโครงการ “บอกกล่าวเล่าต่อ”
ในการจัดการเรียนการสอน รายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัย
Evaluation of the Say it Forward Project
of the Contemporary Culture Course**

ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ

สาขาวิชาการพัฒนาศักยภาพ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Email: pinwadee@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การประเมินผลการจัดทำโครงการ ‘บอกกล่าวเล่าต่อ’ ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัย” (The Evaluation of “Say it Forward” Project of Contemporary Culture Course) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการทำงานของโครงการ “บอกกล่าวเล่าต่อ” ในการเรียนการสอนภาคการศึกษาที่ 2/2556 มีเพื่อมาจากการประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอนในรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัย ทำการศึกษารายละเอียดโดยการเก็บแบบสอบถามประมวลคำร้อยละ และการสนทนากลุ่มย่อย โดยใช้โมเดล CIPP มาใช้ประเมินผลโครงการ ซึ่งมีนักศึกษาทั้งหมด 109 คน แบ่งเป็น 11 กลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการประเมินสภาวะแวดล้อมก่อนการดำเนินการโครงการ การจัดทำโครงการดังกล่าวมีความเหมาะสมโดยสามารถตอบโจทย์มาตรฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของรายวิชา และมีความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง นักศึกษาสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการจัดทำโครงการ มีความสามารถในการเรียนรู้ และมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ในส่วนของการประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า ระยะเวลา เกณฑ์การให้คะแนน รวมถึงความเป็นไปได้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม สำหรับการประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และการแลกเปลี่ยนเนื้อหาต่างๆ ผ่านแฟ้มเพจอย่างสม่ำเสมอ โดยมีกลุ่มที่ทำงานไม่สม่ำเสมอจำนวน 2 กลุ่ม และกลุ่มที่มีวินัยในการทำงานสูง จำนวน 2 กลุ่ม เมื่อประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น พบว่า นักศึกษาสามารถทำงานได้ตามเป้าหมายของกิจกรรม

และตามที่คุณสอนมุ่งหวัง ทั้งนี้ นักศึกษาบางส่วนมีการสานต่อโครงการภายนอกห้องเรียน แม้ว่าจะมีการดำเนินงานไม่สม่ำเสมอก็ตาม

คำสำคัญ: โครงการบอกกล่าวเล่าต่อ การวิจัยในชั้นเรียน การประเมินโครงการ CIPP

Abstract

This research aimed to evaluate the project *Say it Forward* carried out in the Contemporary Culture course in the second semester of the 2013 academic year and to use the results to improve the course's teaching and learning process. There were 109 students enrolled in this class and they were divided into 11 groups. Data collected from questionnaires were analyzed using the statistical model of percentages while those from focus groups were processed by the CIPP model. The study found that, in terms of context evaluation, the project was suitable to be used as an in-class activity, meeting the course outcomes under the Thai Qualifications Framework. In addition, there was a possibility that the project could be continued because the students had access to course-required technology (a Facebook fanpage), the ability to learn, and a creative mind. In terms of input evaluation, the research found that the project length, the marking criteria, and the feasibility of intellectual exchange among the students were at an appropriate level. With regard to process evaluation, the research found that most students participated in the project, regularly exchanging their ideas about the course contents on the fanpage. Two groups of students did not submit their work on time while another two were highly disciplined. In terms of product evaluation, the research found that the students achieved the activity goals, meeting the instructor's expectation. Some students carried out the project outside the classroom even though they were unable to do it on a regular basis.

Keywords: *Say it Forward* Project; Classroom research; Project evaluation; CIPP

ความเป็นมา

การประเมินผลจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในปัจจุบัน มีการประเมินผลการเรียนการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาผ่านระบบประเมินการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการประเมินผลความพึงพอใจโดยรวมของผู้เรียนในด้านคุณภาพการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในห้องเรียน นอกจากนี้ ในแต่ละชั้นเรียนอาจมีการประเมินผลโดยวิธีอื่นๆ เช่น ประเมินผลโดยผู้สอน การสะท้อนผล การเรียนรู้ในห้องเรียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีส่วนร่วมในชั้นเรียนที่มีกลุ่มผู้เรียนเป็นจำนวนมากนั้นเป็นไปได้ยาก กิจกรรมกลุ่มจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่เปิดให้นักศึกษามีส่วนร่วมในชั้นเรียนได้มากขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัยซึ่งเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปในหมวดสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีนักศึกษาในกลุ่มการเรียนประมาณ 100 - 200 คนในแต่ละภาคการศึกษา ได้จัดกิจกรรมกลุ่มที่ชื่อว่ากิจกรรม “บอกกล่าวเล่าต่อ” (Say it forward) กิจกรรมนี้ตอบโจทย์เรื่องประสิทธิผลในการเรียนการสอน ทั้งในด้านความรู้ ด้านทักษะปัญญา ด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ฝึกให้นักศึกษาวัฒนธรรมติดตามข่าวสารและเรียนรู้วัฒนธรรมของตนเองและทั่วโลกได้ผ่านสังคมออนไลน์ และ Social Network ด้วยการนำสาระความรู้มาแบ่งปันให้กับเพื่อนๆในกลุ่ม โดยการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมสมัยอย่างไม่มีข้อจำกัดทางความคิด ฝึกให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และฝึกความรับผิดชอบ โดยให้นักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนๆในกลุ่มได้อย่างทั่วถึง โดยผู้สอนยังสามารถถกเถียงตัวอย่างจากปรากฏการณ์ต่างๆ จากแฟนเพจดังกล่าวเพื่อสอดแทรกจริยธรรมในการเรียนการสอนได้อีกด้วย โดยนักศึกษาจะต้องสร้างแฟนเพจ (Fanpage) ในเว็บไซต์ Facebook เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมร่วมสมัยโพสต์ (post) ผ่านแฟนเพจความสนใจของกลุ่มและให้เพื่อนแต่ละกลุ่มได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น การทำแฟนเพจดังกล่าวจะต้องแบ่งปันให้คนอื่น ๆ นอกเหนือจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้รับความรู้ผ่านการกดถูกใจ (Like) ในแฟนเพจนั้นๆ ด้วย กิจกรรมดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ภาคการศึกษา 2/2555 แม้ว่าผู้สอนจะเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม แต่กิจกรรมดังกล่าวยังไม่เคยมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมจากตัวผู้เรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมดังกล่าว โดยจากการจัดกิจกรรมในภาคการศึกษา 2/2555 ซึ่งมีทั้งหมด 16 กลุ่ม พบว่ากิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มได้อย่างน่าสนใจ และบางกลุ่มยังคง

ทำแฟนเพจเพื่อแบ่งปันเรื่องราวต่อการเรียนการสอนในกลุ่มการเรียนรู้ที่ 1 การดึงเอา Facebook มาช่วยในระบบการเรียนการสอน เป็นช่องทางในการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลได้เป็นอย่างดี ผู้สอนพยายามดึงเอาตัวอย่างที่น่าสนใจซึ่งเป็นประเด็นร่วมสมัยมานำเสนอเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและดึงดูดผู้เรียนกลุ่มใหญ่ผ่านการสื่อสารกับกลุ่มเฉพาะ อย่างไรก็ตามก็มีความคิดเห็นต่อการปรับปรุงกิจกรรมดังกล่าวในระบบประเมินการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตค่อนข้างน้อย จากนั้นในการจัดการเรียนการสอนในปี 1/2556 มีทั้งสิ้น 20 กลุ่ม ผู้วิจัยสังเกตว่าการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษามีประสิทธิภาพน้อยลง นักศึกษาบางส่วนแสดงความคิดเห็นเพราะกลัวผิด หรือต้องการคะแนนเพียงเท่านั้น นอกจากนี้ในด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัยเห็นว่านักศึกษาเข้าถึง Facebook ได้ง่าย แต่ความรับผิดชอบในการร่วมแสดงความคิดเห็นในกลุ่มกลับน้อยลง จึงสนใจว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ปัญหาจากผู้เรียนเป็นอย่างไร และปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างไรบ้าง

ในการทำกิจกรรมในภาคการศึกษา 2/2556 ผู้วิจัยจึงปรับเปลี่ยนการทำกิจกรรมโครงการ โดยทดลองตั้งประเด็นหลักให้กับนักศึกษาภายใต้แนวคิด “เปลี่ยน ม.” ซึ่งเน้นให้นักศึกษาศึกษาวัฒนธรรมร่วมสมัยในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีและชุมชนโดยรอบ ผ่านการทำแฟนเพจ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกลุ่มให้มากที่สุดและสามารถมองวัฒนธรรมร่วมสมัยจากปรากฏการณ์ใกล้ตัว โดยมีการประเมินจากผู้สอนและโดยเฉพาะการสะท้อนจากตัวนักศึกษาเอง เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลการทำกิจกรรมโครงการ “บอกกล่าวเล่าต่อ” ในการเรียนการสอนรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการทำกิจกรรมและการเรียนการสอนในชั้นเรียน

วิธีการศึกษาและขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ ศึกษาเฉพาะนักศึกษาที่เรียนรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัยในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 1

ปี (1 ตุลาคม 2556 - 30 กันยายน 2557) และโดยทำการประเมินเฉพาะกิจกรรมในภาคการศึกษาที่ 2/2556 โดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินกิจกรรม ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะทำการวิเคราะห์ด้วยการอ่านคำร้อยละจากความพึงพอใจในการทำกิจกรรม และวิเคราะห์จากคำถามปลายเปิด และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผ่านการพูดคุยกับหัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนปัญหาในการเรียนการสอน และสอบถามพูดคุยกับอาจารย์ผู้สอนในการพัฒนากิจกรรม โดยทำการประเมินในแต่ละช่วงเวลาที่ทำกิจกรรมแตกต่างกันไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนจะมีการประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนด้วย

ประชากรในการศึกษาคือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัยในภาคการศึกษา 2/2556 โดยมีนักศึกษาลงทะเบียนจำนวนทั้งสิ้น 107 คน และถอนรายวิชา 1 คน คงเหลือ 106 คน โดยมีนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 76 คน คิดเป็นร้อยละ 71.02

แนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature review)

1. โมเดล CIPP

การวิจัยครั้งนี้ใช้การประเมินผลการจัดกิจกรรมตามแนวทางของโมเดล CIPP ซึ่งพัฒนาโดย Stufflebeam (2002 อ้างถึงใน สมพิศ สุขแสน, 2545) ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท

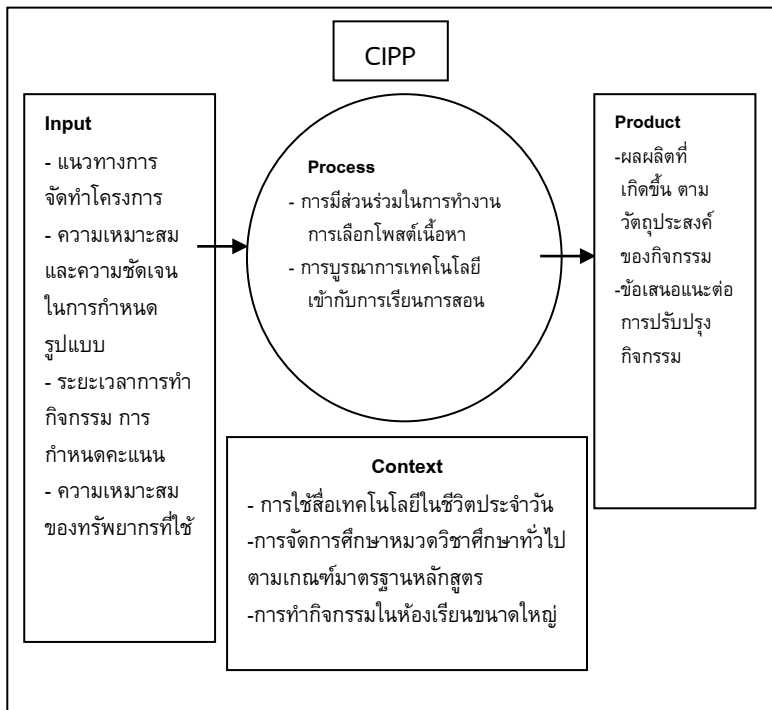
1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบ กิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย / แผนงานโครงการซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ แต่การประเมินผลแบบนี้มิได้ให้ความสนใจต่อเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของ นโยบาย / แผนงาน / โครงการเท่าที่ควร

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามกรอบดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเสมือนเป็นการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งในปัจจุบันมีการทำการเรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบ เช่นในลักษณะ E-learning หรือการจัดโครงการ ดังงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

วรรณชร ไชยเดช และก้องกาญจน์ วชิรพจน์ (2557) ศึกษาการใช้โซเชียลมีเดียในการจัดการเรียนการสอน โดยมองพฤติกรรมการใช้ Facebook สำหรับสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เกิดจากการใช้ Facebook ที่เรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่ามีสามปัจจัยที่มีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ คือ หนึ่ง บทบาทของการเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ของการอาจารย์ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ผ่าน Facebook สอง ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นบน Facebook โดยนักศึกษา และ สาม การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ Facebook เพื่อการเรียนการสอนของนักศึกษา

เช่นเดียวกับงานของ Duncan และ Barczyk (2013) ที่เห็นว่า Facebook เป็นเหมือนอาหารเสริมที่ดีที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน เขาศึกษาทัศนคติและการรับรู้ของนักเรียน 106 คน ในสี่หลักสูตรของสองมหาวิทยาลัยในรัฐแคลิฟอร์เนียและรัฐอินเดียนา สหรัฐอเมริกา ซึ่งพบว่านักเรียนชื่นชอบการใช้ Facebook ในห้องเรียน นักเรียนต่างเห็นว่ามันช่วยเพิ่มความรู้สึกของการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งเมื่อเชื่อมกับนักเรียนเท่าก็ยังประสพผลดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ นักเรียนยังรับรู้ว่าการใช้ Facebook ช่วยให้เกิดชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice: CoP) ในด้านการแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน การทำงานร่วมกันและกิจกรรมที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

พรปวีณ์ ศรีงาม (2557) ได้ใช้โซเชียลมีเดียเช่น Facebook และ Youtube มาใช้ในการเรียนการสอนโดยประยุกต์โปรแกรม Classstart มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา มนุษย์กับมรดกทางอารยธรรม พบว่า การประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยี และ โปรแกรมช่วยสอนดังกล่าวมีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาศึกษาทั่วไป เพราะมีความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร การส่งใบงาน แบบฝึกหัด การทำกิจกรรมกลุ่ม การตรวจสอบการส่งงานด้วยตัวเอง และสามารถเตรียมเอกสารล่วงหน้า โดยร้อยละ 58.2 เห็นว่ามีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอน ซึ่งคล้ายคลึงกับงานของ เพ็ญพันธุ์ เพชรศร และชัยมงคล เล่งตระกูล (2557) ที่พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน E-learning ในรายวิชาการทักษะการรู้สารสนเทศ ร้อยละ

กันยารัตน์ ดัดพันธ์ (2550) ทำการวิจัยเรื่อง การออกแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเสมือน สำหรับการเรียนแบบโครงการในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในรายวิชา 412102 การรู้สารสนเทศ [Information Literacy] คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาควิชาการศึกษาปลาย ปริญญาตรี 2550 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนแบบโครงการในระดับอุดมศึกษา แบ่งได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1) ปัจจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการออกแบบการเรียนการสอน มี 9 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการออกแบบปฏิสัมพันธ์, การออกแบบหน้าจอ, การออกแบบเนื้อหา, การออกแบบความสามารถในการใช้งาน, ความสามารถในการเข้าถึง, คุณภาพของผลป้อนกลับ, ประสิทธิภาพของผู้สอน, การประเมินผล, และการออกแบบกิจกรรมการเรียน

2) ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและชุมชนของผู้เรียน มีทั้งหมด 9 ปัจจัยย่อย ได้แก่ เครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร, การสนับสนุนผู้เรียนออนไลน์, แหล่งการเรียนรู้, การคงอยู่ของผู้สอนในห้องเรียนเสมือน, คุณภาพของเทคโนโลยี, การปฐมนิเทศการเรียนในห้องเรียนเสมือน, ความสามารถในการเข้าถึงอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์, ปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างผู้สอนและผู้เรียน, และการเสริมศักยภาพ

3) ปัจจัยเกี่ยวกับพลวัตของกลุ่มและปฏิสัมพันธ์ของเพื่อน มีทั้งหมด 3 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ความเข้มแข็งของสมาชิกในกลุ่ม, ความชัดเจนของงานที่ได้รับมอบหมาย, และ ความสามารถของผู้นำของกลุ่ม

4) ปัจจัยเกี่ยวกับขนาดของกลุ่ม จำนวนสมาชิกในกลุ่มขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยผลการสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนในห้องเรียนเสมือน สูงกว่ากลุ่มขนาดเล็กและกลุ่มขนาดใหญ่ ปัจจัยด้านพลวัตของกลุ่มและปฏิสัมพันธ์ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเรียนรู้เป็นทีม

ปราณี ทองคำ (2005) ทำการศึกษาศภาพการใช้และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) ซึ่งหมายถึงการเรียนการสอนที่กระทำผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการเรียนการสอนที่จะมีการนัดเวลาหรือไม่นัดเวลาก็ได้ มีการกำหนดตารางเวลาหรือตารางสอน เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนพร้อมๆ กันหรือไม่พร้อมกันก็ได้ มีการใช้สื่อการสอนทั้งภาพและเสียง ผู้เรียนสามารถร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือตอบโต้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนหรือกับเพื่อนร่วมชั้นได้เต็มที่ ส่วนผู้สอนสามารถตั้งโปรแกรมติดตามพัฒนาการประเมินผลการเรียนรวมทั้งประสิทธิภาพของหลักสูตรได้ ทั้งนี้ ไม่จำกัดเรื่องสถานที่ เวลา

พบว่า นักศึกษาส่วนหนึ่งขาดความสนใจในการใช้ห้องเรียนเสมือน และมีเวลาน้อยในการเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ต และประสบปัญหาเชิงเทคนิคในการใช้คอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานมืออยู่อย่างจำกัด อย่างไรก็ตาม นักศึกษามีความพึงพอใจในการใช้ห้องเรียนเสมือนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการประเมินการสอนรายวิชาของนักศึกษาที่อยู่ในระดับดี โดย สิ่งที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นข้อดี คือ มีความรู้ลึก ภาควิชาที่ได้ใช้ห้องเรียนเสมือน ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับยุคปฏิรูปการศึกษา สะดวกสามารถเรียนได้ทุกสถานที่ ทุกเวลาตามความพร้อมของตัวเอง ทดแทนการเข้าชั้นเรียนได้บางส่วน การส่งงานสะดวก ประหยัดไม่ต้องทำรูปเล่มและสามารถแก้ไขงานได้หลายครั้งภายในเวลาที่กำหนด สามารถวางแผนการทำงานได้ล่วงหน้า ฝึกความรับผิดชอบ สามารถติดต่อกับผู้สอนและผู้ร่วมเรียนได้ง่าย ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงซึ่งไม่สามารถทำได้ในการเรียนกลุ่มใหญ่ในชั้นเรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดห้องเรียนเสมือนในระบบ Moodle ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างหลากหลายตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสิ่งที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นข้อด้อย คือ นักศึกษาไม่มั่นใจว่างานที่ส่งนั้นอาจารย์ผู้สอนได้รับหรือไม่และงานมีปัญหาหรือไม่ ผู้สอนตรวจงานและให้ข้อมูลย้อนกลับล่าช้า ไม่ได้จัดให้มีห้องสนทนา (Chat) ที่จะโต้ตอบกับผู้สอนได้ทันที นักศึกษาต้องจ่ายเงินเพิ่มเป็นค่า print เอกสารจากห้องเรียนเสมือน (เพราะอาจารย์ผู้สอนไม่แจก Sheet) และการถ่ายทอดเนื้อหาใช้รูปแบบเดิม ๆ ไม่น่าสนใจ ที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากนักศึกษาขาดความเข้าใจในการใช้ระบบ Moodle และขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และผู้สอนไม่ได้จัดเวลาเข้าห้องเรียนเสมือนอย่างสม่ำเสมอเพื่อจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาในห้องเรียนเสมือนให้มากขึ้นตามความคาดหวังของนักศึกษา

มนตรี ศิริจันทร์ชื่น (2554) พบว่ากิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการเรียนการสอนที่เป็น Active learning เป็นส่วนที่ทำให้นักศึกษาได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการสอนนักศึกษาในกลุ่มใหญ่ ที่ใช้กระบวนการสอนที่เป็น Active learning ที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มใหญ่ ว่าผู้สอนต้องมีทักษะการจัดการเรียนการสอน และมีการจัดเตรียมสื่อการสอน มีเครื่องมือการสอนที่ดี โดยเฉพาะนักศึกษาในกลุ่มใหญ่ที่มักไม่มีวินัยในตนเอง วิธีการสอนแบบ Active Learning เป็นการเรียนการสอนที่จะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษามีความตื่นตัวในการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลาในชั้นเรียน อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยจะต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนใน

การส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนจัดกิจกรรมดังกล่าวได้ดีด้วย โดยเห็นว่าสื่อการเรียนรู้แบบ e-learning ให้นักศึกษาได้ศึกษาด้วยตนเอง ก็จะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับนักศึกษาได้มากขึ้นกว่าการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามการจัดการจัดสื่อการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

งานวิจัยของ สุขวัญ ฤกษ์วัลต์ อัมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และวสันต์ อดิศักดิ์ (2556) ที่ศึกษาผลของการเรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หน่วยศิลปะสมัยใหม่ตอนต้น นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หน่วยศิลปะสมัยใหม่ตอนต้น โดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หน่วยศิลปะสมัยใหม่ตอนต้น โดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในกระบวนการเรียนการสอน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหน่วยศิลปะสมัยใหม่ตอนต้น พบว่า (1) บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหน่วยศิลปะสมัยใหม่ตอนต้นโดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในกระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพที่ 82.86/89.52 (2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้หลังผ่านไป 2 สัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ (3) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หน่วยศิลปะสมัยใหม่ตอนต้นโดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในกระบวนการเรียนการสอนในระดับมาก โดยผู้วิจัยเห็นว่าการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์มากสำหรับผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนที่ไหน เมื่อไหร่หรือเวลาใดก็ได้รวมถึงสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลาและการเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังสนับสนุนความคิดที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้กับผู้อื่นได้ นอกจากนี้การเรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังมีความยืดหยุ่นสำหรับผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เมื่อผู้เรียนมีความพร้อม อย่างไรก็ตามแม้ว่าการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะมีข้อดีหลายประการดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง และเป็นผู้ที่ขบไขว่คว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งจะต้องรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นและช่วยเหลือกันการถามและตอบปัญหาบางครั้งไม่เกิดขึ้นในทันที ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ได้นอกจากนี้การสอนบนเว็บ

ยังมีข้อจำกัดอื่นๆ อีกคือ ด้านเวลาของแต่ละคนที่อาจว่างไม่ตรงกันอาจทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ส่วนด้านสถานที่ ซึ่งเป็นสถานที่เสมือนอาจไม่สามารถทดแทนสถานที่จริงทางกายภาพได้ทั้งนี้เพราะการที่ผู้เรียนได้พบปะกันแบบซึ่งหน้า และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมย่อมทำให้เกิดความผูกพันไว้นือเชื่อใจกัน และสามารถร่วมมือกันทำงานและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น

อิฐฐารมณ มิตสุวรรณ สิงหรา (2551) ทำการศึกษาผลการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้คำศัพท์และทักษะการสื่อสารในรายวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ 2 พบว่า ก่อนเรียนบทเรียนเกี่ยวกับ Banking Transaction (การทำธุรกรรมทางการเงิน) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ไม่มากนัก เมื่อดูจากผลคะแนนของนักศึกษาพบว่าการสื่อและการแสดงบทบาทสมมติมีส่วนช่วยในด้านการเรียน เพื่อบทเรียนสำเร็จรูปหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีส่วนกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนจำได้ง่ายและนาน ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการที่นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

จะเห็นในภาพรวมว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ในการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้หนึ่งในการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนั้น มีลักษณะหลากหลาย โดยการเรียนการสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต มักจะรู้จักกันในรูปแบบ E-Learning ซึ่งเป็นสื่อการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ได้ง่าย แต่การเรียนดังกล่าวก็เหมาะสำหรับนักศึกษาที่มีความรับผิดชอบและสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้ง่าย หากทำการเรียนการสอนควบคู่กับการเรียนในชั้นเรียน จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้สอนและผู้เรียนก็ต้องมีทักษะในการใช้สื่อดังกล่าวด้วย

ผลการศึกษา

ประการแรก ในการประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) ผู้วิจัยพิจารณาหลักการและเหตุผล ความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ ความเหมาะสมและความชัดเจนในการกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการทำการกิจกรรม การกำหนดคะแนน ความเหมาะสมของทรัพยากรที่ใช้ พบว่าการทำการกิจกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรหมวดวิชาชีพศึกษาทั่วไป และคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัย คือสร้างสรรค์สามัคคี และจิตสำนึกต่อสังคมโดยการออกแบบกิจกรรมเป็นการส่งเสริมให้เกิดจิตอาสาและจิตสาธารณะ คือการส่งต่อองค์ความรู้ให้กับผู้อื่นๆ ผ่านกิจกรรมดังกล่าว เมื่อพิจารณาเป้าหมายของกิจกรรม ได้แก่ การฝึกให้นักศึกษาติดตามข่าวสารและเรียนรู้

วัฒนธรรมของตนเองและทั่วโลกได้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือที่เรียกว่าโซเชียลเน็ตเวิร์ก (Social Network) ได้นำสาระมาแบ่งปันให้กับเพื่อนๆ ในกลุ่ม เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมสมัยอย่างไม่มีข้อจำกัดทางความคิด หรือไม่มีการแบ่งกันว่าเป็นวัฒนธรรมเก่าหรือใหม่ เน้นให้นักศึกษาเป็นผู้รู้ และรู้จัก คิด วิเคราะห์ แยกแยะ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน ฝึกให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ฝึกความรับผิดชอบ โดยให้นักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่มได้อย่างทั่วถึง เน้นให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงปรากฏการณ์ปัจจุบันกับประเด็นปัญหาทางสังคม และชีวิตประจำวันของตนเองได้ นอกจากนี้ เป็นการใช้สื่อในการเรียนการสอน และยังเป็นการเพิ่มช่องทางในการสื่อสารกับนักศึกษาโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะพบว่ากิจกรรมดังกล่าวสามารถทำให้เกิดการเรียนการสอนที่นำไปสู่เป้าหมายของกิจกรรมได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของรายวิชา

ประการที่สอง การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ พบว่า ในส่วนการสนับสนุนทางการเรียนการสอน เนื่องจากข้อจำกัดของลักษณะห้องเรียนที่มีขนาด 200 คนขึ้นไป มักเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ ไม่สามารถที่จะเคลื่อนย้ายเก้าอี้เพื่อทำกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียนได้สะดวก ดังนั้นกิจกรรมบอกกล่าวเล่าต่อจึงเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนประเมินว่ามีความเหมาะสมด้านการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมต่อลักษณะกิจวัตรประจำวันของนักศึกษาและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ในห้องเรียน ในส่วนของศักยภาพของผู้สอน นอกจากผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีแล้ว ผู้สอนยังจะต้องบริหารเวลาที่มีอย่างจำกัดในการตรวจสอบกิจกรรมที่มีเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง โดยผู้สอนต้องเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาผ่านกิจกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากในรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัยมีผู้สอนจำนวน 1 คน¹ คือผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนเอง ผู้วิจัยประเมินศักยภาพในการทำงานดำเนินกิจกรรมดังกล่าวของตนเองในฐานะผู้สอนค่อนข้างสูง โดยวัดจากการที่ตนเองสามารถตรวจสอบงานของนักศึกษาได้อย่างสม่ำเสมอ และผลจากความพึงพอใจในการเรียนการสอนของนักศึกษาที่สะท้อนผ่านระบบประเมินการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต โดยประเมินจากการทำกิจกรรมในภาคการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งสามารถทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถตรวจงานนักศึกษาได้ตามเป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้

¹ ในขณะที่ทำการวิจัย มีผู้สอนเพียง 1 คนในรายวิชาดังกล่าว

ในส่วนของศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนในภาคการศึกษาที่ 1/2557 ผู้เรียนมีความสามารถและศักยภาพในการสร้างสรรค์กิจกรรมและเข้าถึงเทคโนโลยี โดยพบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเข้าใช้อินเตอร์เน็ตทุกวัน มีจำนวนถึงร้อยละ 72.4 และร้อยละ 81.3 มีการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ทราบว่ากิจกรรมดังกล่าวเกี่ยวข้องกับรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัย คิดเป็นร้อยละ 82.9

ในด้านการได้รับการอธิบายความหมายและความมุ่งหมายของการทำกิจกรรมงานกลุ่ม นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับการอธิบาย คิดเป็นร้อยละ 97.3 ส่วนใหญ่เข้าใจในจุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรมบอกกล่าวเล่าต่อดีคิดเป็นร้อยละ 55.3 และมีความเข้าใจในวิธีการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 52.6 หากนักศึกษาไม่เข้าใจผู้สอนได้มีการเปิดโอกาสให้ซักถาม ส่วนใหญ่ทราบว่าสามารถขอคำปรึกษาจากอาจารย์ประจำวิชาในการทำกิจกรรม และได้มีการซักถามเพื่อความเข้าใจในวิธีการทำกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 91.8 ส่วนใหญ่ได้แจ้งข้อจำกัดในการทำงานของท่านให้อาจารย์ประจำวิชาทราบ คิดเป็นร้อยละ 55.3 และผู้สอนสามารถให้คำปรึกษาให้ได้ตามที่คาดหวัง คิดเป็นร้อยละ 90.8 การที่นักศึกษามีความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้มากนั้น อาจจะเนื่องมาจากการที่ผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนวิธีการอธิบายกิจกรรมให้มีความชัดเจนขึ้นโดยนำผลสะท้อนการเรียนรู้จากภาคการศึกษาเดิมมาปรับปรุง

ประการที่สาม ในด้านการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินกิจกรรม ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น พบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เช่น การใช้ความคิดในการสร้างสรรค์ ในการทำงานกลุ่ม หรือการสร้างสรรค์งานหรือกิจกรรมใหม่ๆแล้วมาแชร์ให้เพื่อนในห้องเรียนได้รับทราบ โดยมีกลุ่มที่ทำงานได้อย่างสม่ำเสมอ 2 กลุ่ม และกลุ่มที่ทำงานต่ำกว่าเป้าหมาย 2 กลุ่ม ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจจะเนื่องมาจากคุณลักษณะส่วนตัวของผู้เรียนในภาคการศึกษาที่สองมักเป็นนักศึกษาในกลุ่มที่มีผลการศึกษาไม่สูง ไม่ใส่ใจในการเรียนเท่าที่ควรทั้งนี้ อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมพบปัญหาและอุปสรรคในการทำงานกลุ่มของนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาเป็นปัญหาด้านการหาข้อมูลที่จะโพสต์ในหัวข้อมีน้อยคิดเป็นร้อยละ 39.4 และไม่สามารถติดต่อกับเพื่อนในกลุ่มได้ คิดเป็นร้อยละ 36.6 ทั้งนี้ ในการทำกิจกรรมดังกล่าว สมาชิกแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มและการสร้างสรรค์งานในกลุ่มไม่เท่ากัน บางกลุ่มสมาชิกร่วมกันทำงาน แต่บางกลุ่มก็มีคนที่ทำงานเพียง 2-3 คนเท่านั้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีหลายคนรวมกัน จะมีส่วนร่วมในการทำงานน้อยกว่ากลุ่มที่มีคนเดียวกันทำงาน ทั้งนี้ นักศึกษามักจะใช้วิธีการสื่อสารโดยการ

ตั้งกลุ่มใน Facebook เพื่อให้มีการประสานงานได้อย่างทั่วถึง โดยนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม จะมีทั้งแบบที่ดูแลแฟนเพจเพียง 1-2 คน แบบ 3 คนขึ้นไป และแบบทุกคน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่ไม่แตกต่างกันมากนักอย่างมีนัยยะ ทั้งนี้ ส่วนใหญ่มีการวางแผนร่วมกันในการโพสต์แต่ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 38.7 และมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 55.3 มีการเข้าไปแสดงความคิดเห็นในโพสต์ตรงเวลาทุกครั้งที่อาจารย์กำหนด คิดเป็นร้อยละ 55.3 ส่วนใหญ่ชักชวนบุคคลภายนอกเข้ามาเยี่ยมแฟนเพจ คิดเป็นร้อยละ 96.1 และส่วนใหญ่มักบุคคลภายนอกเข้ามาแสดงความคิดเห็นในแฟนเพจ คิดเป็นร้อยละ 55.3 ส่วนใหญ่เคยเข้าไปเยี่ยมแฟนเพจของกลุ่มอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 89.5 แต่ไม่ค่อยเข้าไปแสดงความคิดเห็นในแฟนเพจของกลุ่มอื่น โดยร้อยละ 57.3 ให้เหตุผลว่าไม่ค่อยมีเวลา

ประการที่สี่ การประเมินผลผลิตของโครงการ (Product Evaluation: P) ในการดำเนินกิจกรรมมีแฟนเพจทั้งหมด 11 เพจ (page) ซึ่ง ณ วันที่ 6 กรกฎาคม 2557 มีแฟนเพจที่ยังคงเปิดไว้จำนวน 10 เพจ พบว่า นักศึกษาสามารถทำงานได้ตามเป้าหมายของกิจกรรมที่ผู้สอนมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านสังคมออนไลน์ในระดับที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยประเมินจากคุณลักษณะของนักศึกษาในห้องเรียนโดยรวม พบว่าในภาคการศึกษาที่ 2/2556 แม้ว่าจะมีนักศึกษาในห้องเรียนจำนวนน้อย แต่จำนวนนักศึกษาที่ทำงานได้ตามเป้าหมายที่ผู้สอนคาดหวังไม่สูงโดดเด่นกว่าภาคการศึกษาที่ผ่านมาที่นักศึกษาบางส่วนมีการสานต่อโครงการภายนอกห้องเรียนแม้ว่าจะมีการดำเนินงานไม่สม่ำเสมอก็ตาม ทั้งนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควรทำกิจกรรมบอกกล่าวเล่าต่อในรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัยในภาคการศึกษาถัดไป คิดเป็นร้อยละ 77.3 โดยที่ไม่มีนักศึกษาตอบว่าควรยกเลิกกิจกรรม และเห็นว่าควรกำหนดเสนอหัวข้อประเด็นอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 46.6 โดยเห็นว่าเกณฑ์การให้คะแนนในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 98.7

นอกจากนี้ นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นว่า กิจกรรมแฟนเพจเป็นการเผยแพร่กิจกรรมหรือประชาสัมพันธ์รายวิชาเรียนให้กับบุคคลนอกห้องเรียนได้มาก คิดเป็นร้อยละ 68.4 โดยมองว่ากิจกรรมหรือแฟนเพจของตนเองเป็นการเผยแพร่ความรู้หรือกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นให้กับบุคคลอื่นๆ มาก คิดเป็นร้อยละ 65.8 ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ได้ความรู้หรือสาระเกี่ยวกับแฟนเพจตนเอง คิดเป็นร้อยละ 85.5 สำหรับการจัดการเพจหลังจากการเรียนการสอนที่อยู่ในเกณฑ์เป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้ นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นว่าจะยังคงใช้งานแฟนเพจเดิมหลังจากการเรียนการสอนเสร็จสิ้น คิดเป็นร้อยละ 53.9 ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขที่สูง โดยจากการสำรวจเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2557 มีแฟนเพจที่ยังคงเปิดใช้งานมีถึง 9 เพจ จาก 10 เพจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย จะพบว่าการใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนการสอนโดยผ่านการทำกิจกรรมในห้องเรียนมีความสำคัญ ทำให้นักศึกษาไม่หมกมุ่นอยู่กับการท่องตำราเพียงอย่างเดียว และเป็นการเสริมความรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมบอกกล่าวเล่าต่อช่วยให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มอย่างมาก ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับงานของ สุชัยญ์ พุกษวัฒน์ อัมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และวสันต์ อดิศักดิ์ (2556) ที่เห็นว่าการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์มากสำหรับผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนสามารถเรียนที่ไหน เมื่อไหร่หรือเวลาใดก็ได้รวมถึงสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลา และการเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังสนับสนุนความคิดที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้กับผู้อื่นได้ นอกจากนี้การเรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังมีความยืดหยุ่นสำหรับผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เมื่อผู้เรียนมีความพร้อม ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีนักศึกษาแม้แต่คนเดียวที่เห็นว่าควรยกเลิกกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มย่อย แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม และความสำเร็จในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยชิ้นนี้เห็นตรงกับความเห็นของ สุชัยญ์ พุกษวัฒน์ อัมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และวสันต์ อดิศักดิ์ (2556) ที่เห็นว่าแม้ว่าการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะมีข้อดีหลายประการดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง และเป็นผู้ที่ชอบไขว่คว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่า การเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต ไม่สามารถที่จะทำได้โดยปราศจากการเรียนการสอนในห้องเรียนควบคู่กันไป ทั้งนี้ การใช้ตัวอย่างจากกิจกรรมของโครงการ “บอกกล่าวเล่าต่อ” เชื่อมกับเนื้อหาการเรียนการสอนจะช่วยให้นักศึกษามีความสนใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

โดยสิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการพัฒนาปรับปรุงที่สำคัญ คือการหาแนวทางให้นักศึกษาซึ่งมีกลุ่มใหญ่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสามารถเรียนรู้งานของกลุ่มอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น

ในด้านการบูรณาการเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนการสอนพบว่าการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและการกระตุ้นของอาจารย์ในชั้นเรียนผ่านการยกตัวอย่างเนื้อหาที่นักศึกษาโพสต์มีส่วนสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเรียนรู้นอกห้องเรียนมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานของ วรณชร์ ไชยเดช และ ก้องกาญจน์ วชิรพจน์ (2557) และงานของ Duncan และ Barczyk (2013)

ผลจากการประเมินผลการทำกิจกรรมสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยศักยภาพของผู้สอนมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้การทำกิจกรรมดังกล่าวประสบความสำเร็จ ส่วนศักยภาพของผู้เรียนและปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ได้แก่ ความเข้มแข็งของสมาชิกในกลุ่ม ความชัดเจนของงานที่ได้รับมอบหมาย และความสามารถของผู้นำของกลุ่ม ทักษะการทำงานเป็นทีม ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันยารัตน์ ดัตตพันธ์ (2551)

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ การสร้างกิจกรรมในชั้นเรียนขนาดใหญ่ ให้นักศึกษาสนใจการเรียนนั้น ทำได้ค่อนข้างยาก แต่ผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมบอกล่วงเล่าต่อประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ และควรส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่วางไว้ เมื่อดูจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่มีนักศึกษาให้ความเห็นว่าควรยกเลิกกิจกรรม แต่สนับสนุนให้ทำกิจกรรมต่อเนื่องถึงร้อยละ 77.3 ถือว่าโครงการประสบความสำเร็จในระดับสูง

ทั้งนี้ ในการเรียนการสอนหลายชั้นเรียนมักจะมีปัญหาให้นักศึกษาเล่นมือถือเข้าสู่สังคมออนไลน์ภายในชั้นเรียน ซึ่งทำให้นักศึกษามักจะไม่สนใจสิ่งที่อาจารย์บรรยาย และโดยเฉพาะมักจะสนใจเนื้อหาข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์จากสังคมออนไลน์ เพราะมักจะเป็นการเช็กอินกันเกี่ยวกับหรือถ่ายภาพ (แฮช แท็ก โซว์) ผ่านสังคมออนไลน์ เท่านั้น ดังนั้น การบูรณาการสังคมออนไลน์เข้ากับการเรียนการสอนดังกล่าวช่วยให้นักศึกษาได้ศึกษาสาระความรู้ด้วยตัวเอง และสามารถแบ่งปันสารดังกล่าวให้กับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างทั่วถึง แทนที่จะเป็นการทำงานกลุ่มด้วยการส่งรายงานเป็นเล่มซึ่งบางครั้งอาจจะเป็นงานจากคนเพียงคนเดียวโดยที่ผู้สอนไม่อาจทราบได้ นอกจากนี้ การทำงานแฟนเพจยังเป็นการทำงานที่เห็นกระบวนการทำงานกลุ่มตลอดภาคการศึกษาไม่ใช่แค่การทำครั้งเดียวจบ ซึ่งทำให้ผู้สอนสามารถให้คำแนะนำในการทำงานและสอดแทรกเนื้อหาสาระหรือขยายประเด็นที่นักศึกษากำลังทำงานมาใช้ในการเรียนการสอนได้อีกด้วย

นอกจากนี้ ในส่วนของการเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น จากการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ประจำปีการศึกษา 2556 คณะกรรมการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ให้ความเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดจิตอาสาและจิตสาธารณะ คือการส่งต่อองค์ความรู้ให้กับผู้อื่นๆ ผ่านกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาหมวดวิชาชีพศึกษาทั่วไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2548 กำหนดไว้ว่า “วิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์

ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี” และมีความสอดคล้องกับที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกำหนดสมรรถนะไว้สองด้านใหญ่ ได้แก่ 1) ด้านความฉลาดและความสามารถในการเรียนรู้ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดชีวิต ความสามารถเชิงตัวเลข ความสามารถในการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ความสามารถในการสื่อสาร (การพูด การเขียน และคอมพิวเตอร์) ความสามารถในการมองไปข้างหน้าและการตัดสินใจ ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 2) ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ มีสติรู้ตัวรู้หน้าที่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ มีน้ำใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สุขภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักกาลเทศะ ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างได้

ดังนั้น ในภาคการศึกษา 1/2557 ผู้วิจัยจึงได้นำข้อเสนอแนะและผลจากการวิจัยไปปรับปรุงในการทำกิจกรรม โดยนำเรื่องคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยมาสอดคล้องเป็นหัวข้อหลักในการทำกิจกรรม โดยใช้แนวคิด Create, Care, Share, & Learn

Create คือ ให้นักศึกษาใช้ความคิดสร้างสรรค์ รู้จักเลือกใช้แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

Care คือ ให้นักศึกษามีความระมัดระวัง และตระหนักว่าสิ่งที่กำลังจะโพสต์ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างไร

Share คือ การแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน

Learn คือ การเรียนรู้ร่วมกัน

ภาพที่ 2 การประชาสัมพันธ์การทำโครงการในภาคการศึกษาที่ 1/2557 ผ่านแฟนเพจของรายวิชา

ที่มา: <https://www.facebook.com/pages/Contemporary-Culture/388374694568701>

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการเรียนการสอน

1) ในการปรับปรุงกิจกรรมครั้งต่อไป ควรแทรกประเด็นเพื่อให้อสอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะพิเศษของบัณฑิต คือ สร้างสรรค์ สามัคคี สำนึกดีต่อสังคม

2) ในการทำกิจกรรม การกำหนดประเด็นหัวข้อให้แต่ละกลุ่มในหัวข้อกว้างๆ จะทำให้นักศึกษาสร้างสรรค์ผลงานได้ดีขึ้น และควรกระตุ้นให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มอื่นๆ โดยอาจจะกำหนดเป็นคะแนนพิเศษขึ้นมาก็ได้

3) ผู้สอนอาจจะพิจารณาศึกษาประเด็นของการวางแผนสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ มาประกอบการเรียนการสอน โดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมตามความเหมาะสมของสถานการณ์ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการประเมินการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 1 เปรียบเทียบด้วย เนื่องจากการกลุ่มที่ลงทะเบียนเรียนมีความแตกต่างกัน เช่น ปริมาณนักศึกษา และชั้นปีที่ลงทะเบียนเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ ดัดพันธ์. 2550. การออกแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเสมือน สำหรับ การเรียนแบบโครงการในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตร ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี ทองคำ. 2005. สภาพการใช้และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียน การสอนในห้องเรียนเสมือน: กรณีศึกษารายวิชา 266-416. การวิจัยสำหรับครู. วิจัยในชั้นเรียน 1 (1): ออนไลน์. <http://educms.pn.psu.ac.th/ojs-room/index.php>. 30 สิงหาคม 2556.
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ. 2557. การประเมินผลการจัดทำโครงการ “บอกกล่าวเล่าต่อ” ใน การจัดการเรียนการสอนรายวิชาวัฒนธรรมร่วมสมัย. อุบลราชธานี: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พรปวีณ์ ศรีงาม. 2557. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและการประยุกต์ใช้ โปรแกรม ClassStart ในรายวิชา 425-101 มนุษย์กับมรดกทางอารย ธรรม. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติด้านการศึกษากว๊านพะเยา หัวข้อ “เปิดกว้างทางปัญญา วิชาศึกษาทั่วไป” วันที่ 18-19 มิถุนายน 2557 โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพมหานคร.
- มนตรี ศิริจันทร์ชื่น. 2554. การสอนนักศึกษาในกลุ่มใหญ่ในรายวิชา Gsoc 2101 ชุมชน กับการพัฒนาโดยใช้ การสอนแบบ Active learning และการใช้บทเรียน แบบ e - learning เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนใน ระดับอุดมศึกษา การพัฒนาการเรียนรู้อะ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษา. <http://www.research.cmru.ac.th/2012/ris/resin/arc/CMRU-2-HUSO-27-54.pdf>. 30 สิงหาคม 2556.
- วรรณชร ไชยเดช และ ก้องกาญจน์ วชิรพจน์. 2557. การใช้โซเชียลมีเดียในการ จัดการเรียนการสอน: เพช บุ๊คกับการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้อของ นักศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติด้านการศึกษากว๊านพะเยา

หัวข้อ “เปิดกว้างทางปัญญา วิชาศึกษาทั่วไป” วันที่ 18-19 มิถุนายน 2557
โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพมหานคร.

สม พิศ สุข แสน . 2545. **CIPP Model: รูปแบบการประเมินโครงการ.**

<http://library.uru.ac.th/article/htmlfile/cipp.pdf>. 30 สิงหาคม 2556.

สุชัยภูมิ พฤษวัฒน์, อัมจิต เลิศพงษ์สมบัติ, และวสันต์ อดิศักดิ์. 2556. ผลของการเรียนด้วยบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หน่วยศิลปะสมัยใหม่ตอนต้น โดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ในกระบวนการเรียนการสอน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี** 24 (1): ออนไลน์. <http://educms.pn.psu.ac.th/edujn/index.php>. 21 มิถุนายน 2557.

อิฏฐารมณ มิตสุวรรณ สิงหรา. 2551. ผลการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้คำศัพท์และทักษะการสื่อสารในรายวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ 2. กำแพงเพชร: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

<http://202.29.15.30/Vijai/classroom/File/Aitarom.pdf>. 30 สิงหาคม 2556.

Duncan, Doris G. and Barczyk, Casimir C. 2013. Facebook in the University Classroom: Do Students Perceive that it Enhances Community of Practice and Sense of Community? **International Journal of Business and Social Science** 4 (3) : 1-14. http://ijbssnet.com/journals/Vol_4_No_3_March_2013/1.pdf. 30 สิงหาคม 2558.